

פרשת וארא

נושא השבוע: כך נולד עם

נושא השבוע

פרשת **שמות** מתארת את גורלם של בני יעקב שירדו למצרים, פרו ורבו עד מאוד, עד שהפכו לעם, אך בפרשת שמות עדיין מדובר **בעם עבדים**. בסוף הפרשה מתואר המפגש הראשון של משה ואהרן עם פרעה, ובו ביקשו לצאת עם העם לחוג במדבר לה'. פרעה סרב ואף הכביד את עולו על עם ישראל. בייאושו חזר משה אל ה' והפגיע בו: "למה **הרעות** לעם הזה למה שלחתני?" בתגובה לדברים אלו שב ה' **והתוודע** אל משה ועודד אותו. דברי העידוד שאומר ה' הם הפסוקים שבחרנו לעסוק בהם השבוע. בפסוקים מתואר תהליך הגאולה - הפעולה האלוהית לטובת ישראל. פעולה זו מתוארת באופן דרמטי באמצעות משפטים הפותחים בשבעה פעלים **בגוף ראשון**: "והוצאתי... והצלתי... וגאלתי... ולקחתי..." והייתי... והבאתי... ונתתי...". חוקר המקרא קאסוטו רואה במשפטים אלו תמצית של **תהליך שלם**: שלושת הפעלים הראשונים (והוצאתי-והצלתי-וגאלתי) מציינים את **השחרור**; השניים הבאים (ולקחתי-והייתי) קובעים את **היחס ההדדי** בין אלוהים לבין ישראל; ושני האחרונים (והבאתי-ונתתי) שייכים **לקניין הארץ**.

מה בפרשה

- **הפעולות שאילצו את פרעה לשלח את העם** - ה' מזכיר למשה מה שעשה לאבות ומודיע לו מה הוא מתכוון לעשות לעמו, משה דיבר אל העם אבל אלו לא הקשיבו לו, פקפוק משה בהצלחת השליחות, תשובת ה' וקביעת גילם של משה (80) ואהרון (83) בדברם אל פרעה.
- **האותות שעשו משה ואהרן לפני פרעה** - לפני סיפור המכות וכהקדמה לו בא סיפור המטה ההופך לתנין ובולע את מטות החרטומים שהפכו לתנינים.
- **מכות מצרים** - שבע מתוך עשר המכות: דם, צפרדע, כינים, ערוב (תערובת של מיני בעלי חיים מזיקים, כגון נחשים עקרבים ושרצים או לפי חז"ל חיות טרף), דבר, שחין (מחלת עור) וברד.

פרשנות

לפי המסורת, **ארבע הכוסות** שנוהגים לשתות בליל הסדר הן כנגד ארבע לשונות **הגאולה** שבפרשתינו "והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי", וכבר בתלמוד נקבעה גם כוס **חמישית** בליל הסדר. הדעה המוכרת היא זו של **רש"י** לפיה הכוס החמישית היא כוסו של **אליהו הנביא**. **הרב מנחם כשר** מציע כאן פרשנות חדשה לעניין הכוס החמישית פרשנות ההולמת את התפיסה של **הציונות הדתית** בדבר חשיבותה של ההגעה לארץ כחלק בלתי נפרד **מתהליך הגאולה**.

מ ד ר ש

לעיתים קרובות נוהגים מדרשים **להמשיל** את עם ישראל לדברים שונים: בעלי חיים, צמחים ועוד, וזאת כדי **להמחיש** את התכונות המיוחדות להם. ההשוואה כאן מבוססת על פסוק מהושע שאומר: "כענבים במדבר מצאתי את ישראל כבכורה בתאנה..." (הושע ט' 10).

התיאור המופיע במדרש שלנו דורש הבהרה לאילו מבינינו שאינם גרים באיזור חקלאי: **עץ** בשנתו הראשונה מוציא פירות **מועטים**, אך משנה לשנה הוא **מכפיל** את פריו ותוך שנים מעטות יש צורך בסלים (לאיסוף הפרי) ובמגרפות (לאסוף את כל הפירות שנשרו מבשלות). דימוי זה מתאים להיווצרותו של **עם**, וניתן להמחיש זאת בציור של אילן יוחסין המתחיל מאדם יחיד/זוג וילדיו, לכל אחד מהילדים יש מספר ילדים וכך תוך כמה דורות זהו כבר "**עם רב**". ניתן להדגים זאת עם משפחתו של אברהם ולהראות כיצד תוך חמישה דורות התפתחו מאברהם ושרה שבעים איש! כמובן שגם הבחירה דווקא **בתאנה** אינה מקרית, התאנה היא אחת משבעת המינים שנתברכה בהם ארץ-ישראל. תאנה בשלה היתה מקור לדבש ו**מסמלת** פרי עשיר ומזין, הבחירה בה כמשל מיחסת לישראל תכונות של **עושר ומלאות** (גם רוחניים כמובן).

נושאים לדיון:

- האם הייתם יכולים להציע משל אחר המציג את אותם רעיונות?

ה השיר הנבחר לפרשה זו הוא "**שיר בבוקר בבוקר**" שיר המספר על אדם ש"הרגיש שהוא

ט עם והתחיל ללכת" – למה הכוונה? – זו שאלה שניתן להפנות אל התלמידים.

י השיר עמוס **מטאפורות ודימויים**, וניתן לעבור עם התלמידים על השיר, לחפש יחד את

ר הדימויים ולנסות לעמוד על משמעותם וכיצד הם מתקשרים דווקא **למנהיג**.

